

Vissa socialförsäkringsfrågor

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet regeringens proposition 2003/04:96 Vissa socialförsäkringsfrågor (delvis).

I dessa delar av propositionen lämnas förslag som rör underhållsstöd, bl.a. vad avser frågor om underårigs ansökan om förlängt underhållsstöd, behörig försäkringskassa vid skyddade personuppgifter och indrivning av fordringar avseende återbetalningsskyldighet för underhållsstöd.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2005 utom förslaget avseende skyddade personuppgifter som föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Inga motioner har väckts.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i nu aktuella delar.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden	4
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	6
2. Regeringens lagförslag	7

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lagförslagen

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
2. lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
3. lag om ändring i utsökningsbalken,
4. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
6. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).

Därmed bifaller riksdagen regeringens proposition 2003/04:96 i dessa delar.

Stockholm den 6 maj 2004

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (s), Sven Brus (kd), Bo Könberg (fp), Anita Jönsson (s), Mona Berglund Nilsson (s), Mariann Ytterberg (s), Anita Sidén (m), Lennart Klockare (s), Linnéa Darell (fp), Birgitta Carlsson (c), Kerstin Kristiansson Karlstedt (s), Anna Lilliehöök (m), Göte Wahlström (s), Mona Jönsson (mp), Kurt Kvarnström (s) och Kalle Larsson (v).

Ärendet och dess beredning

I sitt betänkande Ett reformerat underhållsstöd (SOU 2003:42) föreslår Underhållsstödsutredningen bl.a. ändringar i reglerna för ansökan om förlängt underhållsstöd före 18 års ålder, behörig försäkringskassa vid skyddade personuppgifter samt förenklingar i reglerna för indrivning av fordringar avseende återbetalningsskyldighet. Även Riksskatteverket har i en skrivelse till Finansdepartementet föreslagit en förenkling av reglerna avseende indrivning (skrivelse Fi1998/2842/S/5).

Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Av utskottet behandlade lagförslag återfinns i *bilaga 2*.

Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag har överlämnats till bostadsutskottet som har behandlat förslaget i betänkande 2003/04:BoU12.

Utskottets överväganden

Propositionen

Förlängt underhållsstöd betalas ut till den studerande och ansökan skall även göras av denne. I ett initiativärende har JO uppmärksammat frågan om den som ännu inte fyllt 18 år skall anses vara behörig att underteckna ansökan om förlängt underhållsstöd och hos regeringen väckt frågan om författningsändring i detta avseende. I propositionen föreslås att en studerande själv skall kunna ansöka om förlängt underhållsstöd, även om han eller hon inte har fyllt 18 år.

En särskild bestämmelse om behörig försäkringskassa införs för de fall då sekretess råder för boföräldrarnas eller barnets personuppgifter. För att inte avslöja till vilken kassa och därmed län boföräldern eller barnet tillhör, föreslås att ett ärende om underhållsstöd i dessa fall skall kunna prövas av den försäkringskassa som skall avgöra ärenden avseende den bidragsskyldige.

Löneutmätning får enligt utsökningsbalken ske för underhållsbidrag som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter. Det samma gäller för fordran avseende återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd (USL). Bestämmelsen har sin förklaring i att kronofogdemyndigheten skall kunna föra över medel till barnet i förskott för närmast kommande månad. Återbetalningsskyldigheten enligt USL reglerar dock endast förhållandet mellan staten och den bidragsskyldige. Regeringen anser därför att det inte finns skäl att tillåta utmätning av lön för fordringar på

återbetalningsskyldighet för underhållsstöd om dessa inte har förfallit till betalning.

Enligt utsökningsbalken gäller vidare att vid löneutmätning har en fordran som avser återbetalningsskyldighet enligt USL samma företrädesrätt som en fordran på underhållsbidrag enligt äktenskapsbalken eller föräldrabalken. Skälet till att underhållsbidragen prioriteras särskilt högt, nämligen barnets behov av medel för sin försörjning, finns dock inte beträffande återbetalningsbeloppen. Regeringen föreslår därför att vid löneutmätning skall fordringar som avser återbetalningsskyldighet för underhållsstöd ha samma företrädesrätt som andra statliga fordringar.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2005 utom förslaget avseende skyddade personuppgifter som föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Regeringen föreslår även vissa rättelser i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och i socialförsäkringslagen (1999:799) och en ändring av rättelsekaraktär i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att propositionen inte har föranlett någon motion, tillstyrker regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2003/04:96 Vissa socialförsäkringsfrågor har regeringen (Socialdepartementet) föreslagit att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd,
4. lag om ändring i utsökningsbalken,
5. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
6. lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,
7. lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799).

Lagförslag 2 i propositionen, lag om ändring i lagen (1993:737) om bostadsbidrag, är överlämnat till bostadsutskottet.

Av socialförsäkringsutskottet behandlade förslag återfinns som *bilaga 2* till betänkandet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.**5 §²**

Den allmänna försäkringskassan skall besluta om en försäkrads tillhörighet till sjukpenningförsäkringen och fastställa sjukpenninggrundande inkomst. För en försäkrad som inte är bosatt i Sverige gäller detta så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt denna lag eller särskild efterlevandepension enligt lagen (2000:462) om införande av lagen (2000:461) om efterlevandepension och efterlevandestöd till barn beviljas den försäkrade eller sådan ersättning eller pension som redan utges ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden,

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade,

e) när ett beslut om vilandeförklaring av sjukersättning eller aktivitetsersättning enligt 16 kap. 16 eller 17 § upphör, samt

f) när livränta beviljas den försäkrade enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller redan utgående livränta ändras.

Ändring som avses i första stycket skall gälla från och med den dag då anledningen till ändringen uppkommit. Den sjukpenninggrundande inkomst som ändrats enligt första stycket a får dock läggas till grund för ersättning tidigast från och med första dagen i den ersättningsperiod som inträffar i anslutning till att försäkringskassan fått kännedom om inkomständringen.

Under tid som anges under 1–6 Under tid som anges under 1–6
får, om inte första stycket b, c eller får, om inte första stycket b–d

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 2002:226.

d är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

eller f är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

1. bedriver studier enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

3. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd eller står till arbetsmarknadens förfogande enligt de grunder som fastställs av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584) och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspåbud.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program och får aktivitetsstöd skall försäkringskassan, vid sjukdom under den aktuella tiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågasvarande förvärvsarbete under den aktuella tiden.

För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 7 b § eller 22 kap. 7 § och som under denna tid får livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt en annan författning skall försäkringskassan, vid sjukdom under den tid då livränta betalas ut, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån för studier som avses i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första–tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar.

Omprövning av sjukpenningförsäkringen enligt första stycket a skall ej omfatta ändring av den försäkrades inkomstförhållanden på grund av sådant förvärvsarbete som avses i 16 kap. 15 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1030) om underhållsstöd

Härigenom föreskrivs att 12, 37 och 42 §§ lagen (1996:1030) om underhållsstöd skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §¹

Underhållsstöd lämnas efter skriftlig ansökan av boföräldern hos den allmänna försäkringskassan. Vid växelvis boende skall en sådan ansökan göras av föräldrarna för egen del. Ansökan om förlängt underhållsstöd skall göras av den studerande.

Ansökan skall innehålla nödvändiga upplysningar för bedömningen av barnets rätt till stöd *och en försäkran på heder och samvete att de lämnade uppgifterna är riktiga. Om sökanden inte själv kan lämna en sådan försäkran, skall riktigheten av upplysningarna intygas av två trovärdiga personer som är förtrogna med förhållandena.*

Underhållsstöd lämnas efter skriftlig ansökan av boföräldern hos den allmänna försäkringskassan. Vid växelvis boende skall en sådan ansökan göras av föräldrarna för egen del. Ansökan om förlängt underhållsstöd skall göras av den studerande *själv, även om han eller hon ännu inte fyllt 18 år.*

Ansökan skall innehålla nödvändiga upplysningar för bedömningen av barnets rätt till stöd.

37 §²

Ett ärende om stöd enligt denna lag prövas av den allmänna försäkringskassa som enligt 5 kap. socialförsäkringslagen (1999:799) skall avgöra ett ärende avseende boföräldern.

Vid växelvis boende prövas ett ärende om stöd enligt denna lag av den försäkringskassa som skall avgöra ett ärende avseende den förälder som barnet är folkbokfört hos.

Om barnet har fyllt 18 år, prövas ärendet av den försäkringskassa som skall avgöra ett ärende avseende barnet.

Frågor om återbetalningsskyldighet och om minskning av underhållsstöd enligt 10 § tredje stycket prövas dock av den försäkringskassa som skall avgöra ett ärende avseende den bidragsskyldige.

Om sekretess enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen (1980:100) gäller för boförälderns eller barnets folkbokföringsuppgifter, får ett ärende om stöd enligt denna lag i stället prövas av den försäkrings

¹ Senaste lydelse 2000:1390.

² Senaste lydelse 2002:312

*kassa som skall avgöra ett ärende
avseende den bidragsskyldige.*

42 §³

Vad som i lagen (1962:381) om allmän försäkring är föreskrivet om Riksförsäkringsverkets tillsyn över de allmänna försäkringskassorna tillämpas också i fråga om försäkringskassornas handläggning av underhållsstöd enligt denna lag.

Följande bestämmelser i lagen om allmän försäkring tillämpas också i ärenden enligt denna lag:

17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner och bistånd enligt socialtjänstlagen,

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 8 § första–tredje styckena och 9 § om skyldighet att lämna uppgifter,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder.

Bestämmelserna i 20 kap. 8 § första–tredje styckena om skyldighet att lämna uppgifter och i 20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder tillämpas också i fråga om den bidragsskyldige.

Följande bestämmelser i lagen om allmän försäkring tillämpas också i ärenden enligt denna lag:

17 kap. 1 § om sammanträffande av förmåner och bistånd enligt socialtjänstlagen,

20 kap. 3 § tredje stycket om indragning eller nedsättning av ersättning,

20 kap. 8 § första–tredje styckena, *om inte något annat sägs i denna lag*, och 9 § om skyldighet att lämna uppgifter,

20 kap. 8 § fjärde stycket om utredningsåtgärder.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 37 § den 1 juli 2004 och i övrigt den 1 januari 2005.

³ Senaste lydelse 1997:286.

2.4 Förslag till lag om ändring i utsökningsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 6, 14 och 23 §§ utsökningsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

6 §¹

Utmätning av lön för underhållsbidrag som avses i 4 kap. 1 a § första stycket får ske endast om bidragsbeloppet utestår obetalt eller om gäldenären vid två eller flera tillfällen under de senaste två åren före utmättningsbeslutet har underlåtit att betala i rätt tid och det finns anledning att anta att detta skall upprepas.

Utmätning får bara ske för bidragsbelopp som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter. *Detsamma gäller vid utmätning för fordran som avser återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd.*

Utmätning får bara ske för bidragsbelopp som är förfallet när verkställighet skall ske eller som förfaller näst därefter.

14 §²

Vid utmätning av lön har följande fordringar i nämnd ordning företräde framför andra fordringsanspråk:

1. fordran som avser underhållsbidrag enligt äktenskapsbalken och föräldrabalken *samt fordran som avser återbetalningsskyldighet enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd,*

1. fordran som avser underhållsbidrag enligt äktenskapsbalken och föräldrabalken,

2. konkursbos fordran på gäldenärens lön enligt 3 kap. 4 § konkurslagen (1987:672), om lönen innehållits under konkursen,

3. fordran som avses i 2 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Företrädesrätten enligt första stycket 1 gäller även sådant utländskt underhållsbidrag som får verkställas i Sverige, om bidragsfordringen vid verkställighetstillfället inte är äldre än fem år.

23 §³

Har arbetsgivaren innehållit medel vid utmätning av lön i allmänt mål för fordran *med företrädesrätt enligt 14 § första stycket 1 eller 3*, är gäldenären inte längre betalningsskyldig för den del av fordringen som motsvaras av det

Har arbetsgivaren innehållit medel vid utmätning av lön i allmänt mål för fordran *som avses i 2 § lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.*, är gäldenären inte längre betalningsskyldig för den del av

¹ Senaste lydelse 1996:1032.

² Senaste lydelse 1996:1032.

³ Senaste lydelse 1996:1032.

innehållna beloppet, även om det inte kan tas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avser underhållsbidrag, om fordringen tillkommer allmän försäkringskassa enligt 31 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

fordringen som motsvaras av det innehållna beloppet, även om det inte kan tas ut hos arbetsgivaren. Detsamma gäller när medel har innehållits för fordran som avser underhållsbidrag, om fordringen tillkommer allmän försäkringskassa enligt 31 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen om (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Under indrivningen gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § utsökningsbalken om företrädesrätt vid utmätning av lön för böter och viten samt för fordringar som påförts enligt bestämmelserna i

1. lagen (1972:435) om överlastavgift,	
2. bilskrotningslagen (1975:343),	
3. lagen (1976:206) om felparkeringsavgift,	
4. lagen (1976:339) om saluvagnsskatt,	
5. fordonsskattelagen (1988:327),	
6. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,	
7. lagen (1994:419) om brottsofferfond,	
8. skattebetalningslagen (1997:483), <i>eller</i>	8. skattebetalningslagen (1997:483),
9. lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon.	9. lagen (1997:1137) om vägavgift för vissa tunga fordon, <i>eller</i>
	10. lagen (1996:1030) om underhållsstöd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 2002:417.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 5 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

5 §²

Ersättning betalas ut i den ordning som regeringen föreskriver. *Bestämmelserna i 16 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring om utbetalning till annan än den förmånsberättigade har motsvarande tillämpning i fråga om ersättning från arbetsskadeförsäkringen.*

Ersättning betalas ut i den ordning som regeringen föreskriver.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

¹ Lagen omtryckt 1993:537.

² Senaste lydelse 1999:809.

2.7 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringslagen (1999:799)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 5 § socialförsäkringslagen (1999:799) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

5 §

För tid då en försäkrad vistas utomlands får förmåner vid sjukdom, havandeskap, tillfällig vård av barn och rehabilitering enligt 3 kap. 4 § 1, 2 och 5 endast utges i följande fall:

1. om ett ersättningsfall inträffar utomlands medan den försäkrade där utför sådant arbete som skall anses som arbete i Sverige enligt 2 kap.,
2. om försäkringskassan medger att den försäkrade reser till utlandet.

För tid då en försäkrad vistas utomlands får förmåner vid sjukdom, havandeskap, tillfällig vård av barn och rehabilitering enligt 3 kap. 4 § 1, 2 och 4 endast utges i följande fall:

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.